

การจัดการความรู้ เรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมเสริมสร้าง
ความมั่นคงทางอาหาร พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และวิถีชาวบ้านพึ่งพาตนเอง
Knowledge Management on Developing Participatory Community
Kitchen Learning Resources, Strengthening Food Security, Developing
the Grassroots Economy and Villagers' Way of Self-Reliance

บุษกร จันท์เทวนุมาส*

Bussakorn Chantewanumas*

ทิพย์วารี สงนอก**

Thipwari Songnok**

รับบทความ: 26 ธันวาคม 2566 / แก้ไขบทความ: 29 มกราคม 2567 / ตอรับการตีพิมพ์: 9 กุมภาพันธ์ 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อนำองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมไปถ่ายทอดสู่ชุมชนบ้านโนนคอย ตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและ 3) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านจากแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนเป็นวิธีการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมมีกลุ่มเป้าหมายที่เลือกแบบเจาะจงและยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่ 1) ผู้นำชุมชนปราชญ์ชาวบ้านชาวบ้านในชุมชนบ้านโนนคอยชาวบ้านในชุมชนอื่นและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 จำนวนทั้งสิ้น 100 คน และ 2) ครูและนักเรียนโรงเรียน วัดหนองพลวงจำนวน 63 คนโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ได้รับการส่งเสริมอาชีพเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปพืชพันธุ์และสมุนไพรในป่าครัวชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนโนนคอยจำนวน 6 เมนูได้แก่ไอศกรีมมะขามป้อมน้ำพริกมะขามป้อมหมี่กรอบสมุนไพรขนมบ้าบิ่นลมหวานลูกประคบสมุนไพรและหน่อไฉตต้องมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมค่าเฉลี่ยในภาพรวม

---

*.** คณาจารย์ประจำหลักสูตรฯ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และการจัดการแหล่งเรียนรู้ และสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

*.** Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

อยู่ในระดับมากส่วนการจัดกิจกรรมบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านสามารถเชื่อมโยงได้กับ 4 สาระการเรียนรู้ได้แก่วิชาสังคมศิลปะการงานอาชีพและเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ให้แก่โรงเรียนวัดหนองพลวงได้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ แหล่งเรียนรู้ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were: 1) to transfer the knowledge from the research on the participatory community kitchen learning development model to Ban Non-Khoi Community, Nong Phluang Sub-district, Chakkarat District, Nakhon Ratchasima Province. 2) Organize activities to promote knowledge and develop careers from the wisdom of local food and herbs to raise the grassroots economy; and 3) Develop a local curriculum on food wisdom and local herbs from community kitchen learning resources. The research methodology was participatory action research. A target group was purposefully selected and consented to participate in the research project. There are 2 target groups participating in the operation: 1) community leaders, village scholars, villagers in Ban Non-Khoi community, villagers in other communities, and those affected by the COVID-19 crisis, a total of 100 people; and 2) teachers and students at Wat Nong Phluang School, 63 people. A questionnaire was used to collect data and analyze the data with descriptive statistics.

The results showed that the participants were satisfied with their participation in knowledge-transfer activities. I received a career promotion as a plant and herb processing product in the community kitchen forest. There are six menus that are unique to the Non-Khoi community, including Indian gooseberry ice cream, Indian gooseberry chili sauce, crispy fried noodles, herbs, Crazy Snacks, herbal compress balls, and pickled shoots. To preserve local food and herb wisdom, generate extra income, and upgrade the grassroots economy. As for organizing activities, integrate local curriculum, food wisdom, and folk herbs. It can be linked to four learning subjects, including social studies, arts, careers and technology, and science at Wat Nong Phluang School. Participants were satisfied with the overall average of all activities at a high level.

Keywords: Knowledge Management, Community learning resources, Local wisdom, Local course

บทนำ

จากการสำรวจชุมชนที่มีความต้องการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชนคือป่าสาธิตประโยชน์ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ จำนวน 220 ไร่ ชุมชนจึงมีความต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านของชุมชนที่เป็นแหล่งอาหารหรือชาวบ้านเรียกว่า "ครัวชุมชน" ด้วยการรักษาป่าเพื่อใช้ประโยชน์จากป่าเป็นครัวชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเช่นมะขามป้อมหน่อไม้เห็ดเห็ดทอดหมาหน่อใจหรือหน่อไม้เห็ดเห็ดโคนแสมสารเถาวัลย์เปรี๊ยะรวมถึงพืชพันธุ์สมุนไพรต่างๆอีกมากมายถึงแม้ว่าชาวบ้านจะอาศัยแนวคิดตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่า "ทำแบบไม่ต้องทำ" ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อใช้ประโยชน์จากป่าเป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชนนำมาสู่การพัฒนาอาหารเมนูบุญเพื่อส่งเสริมสุขภาพของชุมชนแล้วก็ตามแต่ชุมชนยังต้องการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงทำให้คนในชุมชนร่วมกันรักษาป่าได้อาหารได้บุญดังนั้นชุมชนจึงต้องการที่จะอนุรักษ์โดยพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อรวบรวมและถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชพันธุ์ภายในป่าให้เป็นแหล่งเรียนรู้และคนในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างไรให้เกิดความยั่งยืน

ในปีงบประมาณ 2563 ผู้วิจัยจึงพัฒนาโครงการวิจัยหัวข้อ "รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของบ้านโนนคอยตำบลหนองพลวงอำเภอจักราชจังหวัดนครราชสีมา" เพื่อศึกษาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับชุมชนแห่งนี้ซึ่งจากผลการศึกษาพบข้อมูลบริบทชุมชนตามวิธีการเชิงระบบจากสภาพปัญหาความต้องการและแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยมีลักษณะและสิ่งที่บ่งบอกถึงข้อมูลบริบทชุมชนที่ต้องการพัฒนาป่าครัวชุมชนเดิมเป็นป่าสาธิตประโยชน์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมจากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมสามารถนำไปใช้งานจริงหรือไปปรับประยุกต์ต่อยอดให้เหมาะสมกับบริบทชุมชนบ้านโนนคอยตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมาหรือพื้นที่ชุมชนอื่นๆที่มีบริบทหรือความต้องการใกล้เคียงกันนอกจากนี้อาจจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนงานหรือยุทธศาสตร์เพื่อการส่งเสริมหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้ (บุษกร จันทเทวนุมาสและสุภัทร ทำสวน, 2564)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำมาศึกษาต่อยอดการจัดการความรู้เรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและวิถีชาวบ้านพึ่งพาตนเองโดยขอรับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยและนวัตกรรมโครงการจัดการความรู้การวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงความมั่นคงจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2565 เพื่อนำผลการวิจัยจากหัวข้อดังกล่าวข้างต้นมาส่งเสริมความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงตามรูปแบบและแนวทางที่ได้ศึกษาไว้ อีกทั้งจะยังผลไปสู่ต้นแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านที่จะช่วยสร้างรายได้จากผลผลิตในป่าครัวชุมชนส่งเสริมการสร้างอาชีพ

วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

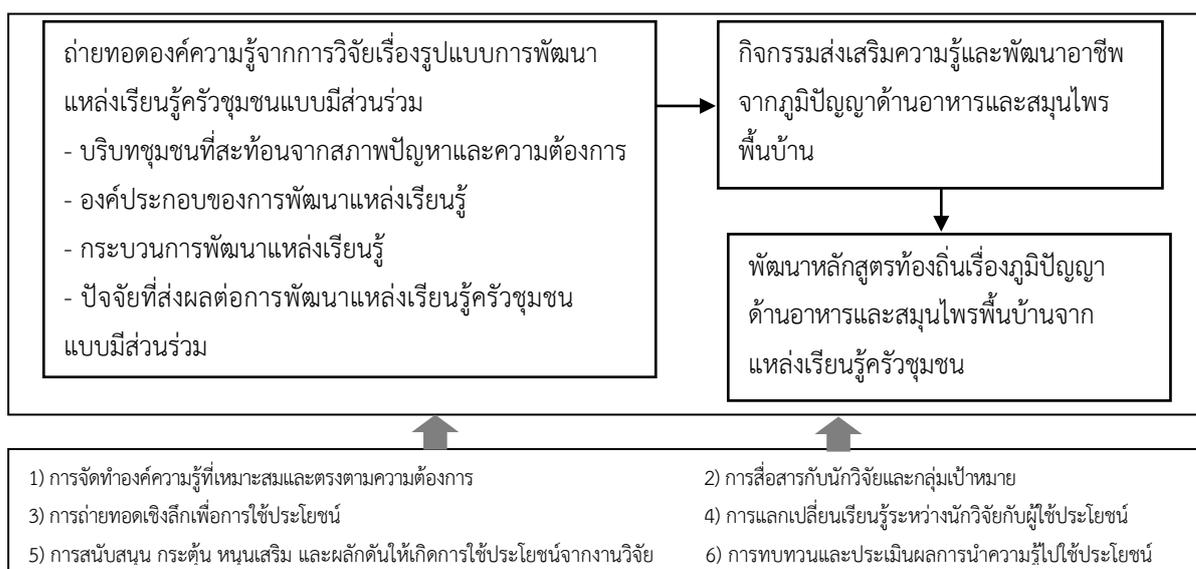
เสริมและเป็นการอนุรักษ์พื้นที่แบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนช่วยให้ทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืนดังนั้นกิจกรรมของการจัดการความรู้ที่มุ่งหวังที่จะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยกระบวนการจัดการความรู้จากงานวิจัยให้เกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนบ้านโนนคอยตำบลหนองพลวงอำเภอจักราชจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านยกระดับเศรษฐกิจฐานราก
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านจากแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลจากงานวิจัยของบุษกร จันทร์เทวนุมาสและสุภภัทร ทำสวน (2564) เรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของบ้านโนนคอยตำบลหนองพลวงอำเภอจักราชจังหวัดนครราชสีมาที่ศึกษาข้อมูลบริบทความต้องการของชุมชนองค์ประกอบของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้กระบวนการและปัจจัยในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนโดยใช้แนวคิดระบบการจัดการความรู้การวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์ของจิรัชมา วิเชียรปัญญา อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่งและพร้อมภักดิ์ บึงบัว (2563) นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านและพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านจากแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแสดงดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ในการดำเนินงานครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาด้านเวลาและด้านเนื้อหา มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

คือชาวบ้านชุมชนบ้านโนนคอยจำนวน 100 คนครู และนักเรียนโรงเรียนวัดหนองพลวงจำนวน 63 คน ตำบลหนองพลวงอำเภอจักราชจังหวัดนครราชสีมา

2. ด้านเวลา

ระหว่างเดือนมกราคม - ธันวาคม 2565

3. ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการความรู้จากงานวิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมไปถ่ายทอดสู่ชุมชนบ้านโนนคอยตำบลหนองพลวงอำเภอจักราชจังหวัดนครราชสีมา โดยมีขอบเขตเนื้อหาองค์ความรู้ประกอบด้วย 3 เรื่องได้แก่ 1) ชุดความรู้ต้นแบบในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมตามผลการวิจัยของบุษกรจันทร์ เทวนุมาสและสุภภัทร ทำสวน (2564) 2) ชุดความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านและ 3) หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านจากแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนเพื่อนำไปสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ใช้ประโยชน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมมีวิธีการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การถ่ายทอดองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนบ้านโนนคอยตำบลหนองพลวงอำเภอจักราชจังหวัดนครราชสีมา

1.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชนบ้านโนนคอย ตำบลหนองพลวงอำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 50 คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่ได้รับการยกย่องในด้านนี้จากคนในชุมชนและเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับป่าครัวชุมชนรวมถึงการให้ความยินยอมในการเก็บแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมด้วยเพื่อเป็นตัวแทนของชุมชนที่สามารถให้ข้อมูลได้ (ชาย โพธิ์ธิดา, 2554; ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุลและสุภาพ ฉัตรภรณ์, 2555)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม สำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนบ้านโนนคอย ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา” ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 รายการประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับรวมทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ด้านกระบวนการขั้นตอนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านวิทยากร ด้านสื่อ/คู่มือ

วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

ประกอบการถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านความรู้ความเข้าใจและการนำไปใช้ รวม 21 รายการ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ นำไปตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ดำเนินการประเมินค่า IOC ของแบบสอบถาม ซึ่งผลการประเมิน IOC พบว่า รายการประเมินทุกข้อมีค่าเท่ากับ 0.67 ขึ้นไป โดยมีการปรับคำถามตามข้อเสนอแนะเล็กน้อยและผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ HE-RDI-NRRU.095/2565 วันที่รับรอง 29 เมษายน พ.ศ. 2565

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้เพื่อการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วม ไปสู่ชุมชนบ้านโนนคอยตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2565 ณ ศาลากลางหมู่บ้านโนนคอย และแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนบ้านโนนคอย โดยบูรณาการความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองพลวง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา และสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 8 (นครราชสีมา)

ภาพที่ 2 กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัย

ที่มา: ตะวันฉาย คมขุนทด ถ่ายเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2565 ณ ศาลากลางหมู่บ้านโนนคอย และแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชน

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าร้อยละและค่าความถี่ ส่วนตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยใช้สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีเกณฑ์การแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 11) ดังนี้

4.51 - 5.00	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินผู้วิจัยกำหนดผลการประเมินระดับความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านเกณฑ์ประเมินที่ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป ส่วนตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะใช้ค่าความถี่และเรียงลำดับ

2. ระยะที่ 2 จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน ยกระดับเศรษฐกิจฐานราก

2.1 กลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 2 นี้ คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านในชุมชนบ้านโนนคอย ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 จำนวน 50 คน ใช้วิธีการรับสมัคร ผู้ที่สนใจและต้องการพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 รายการประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านยกระดับเศรษฐกิจฐานรากที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวมทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการด้านผลผลิตและด้านผลลัพธ์ ที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5ระดับ รวมทั้งสิ้น 4ด้าน 18รายการ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับฐานการเรียนรู้อาชีพที่สนใจที่สุด นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ดำเนินการประเมินค่า IOCของแบบสอบถาม พบว่า ผลประเมินทุกรายการมีค่า เท่ากับ 1.0 ขึ้นไป

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดกิจกรรมถอดบทเรียนจากปราชญ์ชาวบ้านเพื่อต่อยอดความรู้และพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพร พื้นบ้านยกระดับเศรษฐกิจฐานราก เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2565 ณ ศาลากลางหมู่บ้านโนนคอย เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายในชุมชนบ้านโนนคอย ผู้ที่สนใจและต้องการพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน เป็นการสร้างอาชีพเสริม/อาชีพใหม่นอกภาคการเกษตร และแก้ปัญหารายได้จากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุน คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอจักราช และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านบุ ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ในการร่วมถ่ายทอดความรู้การส่งเสริมอาชีพ ด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน รวมถึงรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะจากกลุ่มเป้าหมายเพื่อร่วมกันปรับปรุงผลผลิตเมนูอาหาร ให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของชุมชน

ภาพที่ 3 กิจกรรมส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน
ที่มา: ตะวันฉาย คมขุนทด ถ่ายเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2565 ณ ศาลากลางหมู่บ้านโนนคอย

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าร้อยละและค่าความถี่ ส่วนตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาโดยใช้สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้เกณฑ์การแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของบุญชมศรีสะอาด(2560, น. 11)ตั้งระยะที่ 1 โดยเกณฑ์การตัดสินผู้วิจัยกำหนดผลการประเมินระดับความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมผ่านเกณฑ์ประเมินที่ค่าเฉลี่ย3.51ขึ้นไป ส่วนตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะใช้ค่าความถี่และเรียงลำดับ

3. ระยะที่3 พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องภูมิปัญญาอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านจากแหล่งเรียนรู้ ครัวชุมชน

3.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดหนองพลวง จำนวน 63 คน เลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนในพื้นที่และเนื้อหาความรู้มีความใกล้เคียงกับระดับที่เรียน ตลอดจนการให้ความร่วมมือและยินยอมจากโรงเรียนและผู้ปกครอง เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านจากแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 รายการประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวมทั้งสิ้น 4 ด้าน 10 รายการ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประเมินค่า IOC ของแบบประเมิน พบว่าผลประเมินทุกรายการมีค่าเท่ากับ 1.0 ขึ้นไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดกิจกรรมบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านจากแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชน เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2565 ณ แหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนบ้านโนนคอย และศาลากลางหมู่บ้านโนนคอย เป็นกิจกรรมนำร่องการบูรณาการและสนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยที่ได้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนี้ขึ้น เพื่อเชื่อมโยงกับ4 สาระการเรียนรู้ได้แก่1) การสำรวจสมุนไพรในแหล่งเรียนรู้ป่าครัวชุมชนเพื่อบูรณาการกับสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์2) การประดิษฐ์ภาพปะติดจากเศษวัสดุในป่าครัวชุมชนที่ไปสำรวจมาเพื่อบูรณาการกับสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ3) กิจกรรมเล่าเรื่อง “ภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านของบ้านโนนคอยเพื่อบูรณาการกับสาระการเรียนรู้วิชาสังคมและ 4) การ

วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

สาธิตและฝึกการทำ “ขนมบ่าบับนมหวนและหมี่กรอบสมุนไพร” เพื่อบูรณาการกับสาระการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพของโรงเรียนวัดหนองพลวง

ภาพที่ 4 กิจกรรมบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน
 ที่มา: ตะวันฉาย คมขุนทด ถ่ายเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2565 ณ ศาลากลางหมู่บ้านโนนคอย และแหล่ง
 เรียนรู้ครัวชุมชน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าร้อยละและค่าความถี่ ส่วนตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาโดยใช้สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้เกณฑ์การแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2560, น. 11) ดังระยะที่ 1 โดยเกณฑ์การตัดสินผู้วิจัยกำหนดผลการประเมินระดับความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมผ่านเกณฑ์ประเมินที่ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป ส่วนตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะใช้ค่าความถี่และเรียงลำดับ

ผลการวิจัย

1. ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนบ้านโนนคอยตำบลหนองพลวงอำเภอจักราชจังหวัดนครราชสีมา

พบว่า มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด คือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านโนนคอยจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 76 รองลงมาคือ ผู้นำชุมชน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14 และน้อยที่สุด คือ ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 6 และอื่น ๆ (บุคลากรของ อบต.หนองพลวง) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ตามลำดับ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในช่วงอายุ 31-35 ปี มากที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 51-55 ปี และ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 14 และน้อยที่สุด คือ ช่วง 18-20 ปี จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 4

ระดับความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ เนื้อหาเกี่ยวกับองค์ความรู้จากงานวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมการอนุรักษ์พันธุ์พืชในแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น การจัดการป่าชุมชนการสำรวจพันธุ์พืชและศึกษาภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นมากที่สุด ว่าใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.98$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ลำดับเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ได้ชัดเจน ตรงประเด็น ($\bar{X} = 4.96$) อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ ก่อนการอบรม ($\bar{X} = 3.56$) อยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยในภาพรวม ($\bar{X} = 4.43$) อยู่ในระดับมาก

2. ผลจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านยกระดับเศรษฐกิจฐานราก

พบว่า มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดมีสถานภาพเป็นชาวบ้านในชุมชนบ้านโนนคอยจำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 64 รองลงมาคือชาวบ้านในชุมชนอื่นจำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 16 และน้อยที่สุดคือปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 2 และอื่นๆ (บุคลากรของ รพ.สต.บ้านบุ, อบต.หนองพลวงและสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอจักราช) จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับผู้เข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในช่วงอายุ 47-50 ปีมากที่สุดจำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมาคือช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไปจำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 20 และน้อยที่สุดคือช่วง 31-35 ปี จำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 2 โดยช่วงอายุ 18-20 ปีและ 21-25 ปีไม่มีผู้เข้าร่วมผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีรายได้ทั้งครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 2,001-5,000 บาทมากที่สุดจำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาคือช่วง 5,001-10,000 บาทจำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 26 และน้อยที่สุดคือช่วง 50,001 บาทขึ้นไปจำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 6 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีรายได้หลักจากอาชีพ/แหล่งทำเกษตร (ทำไร่/อ้อย) มากที่สุด จำนวน 22 คนคิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาคือค้าขาย (ขายผักขายกับข้าว) จำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 16 และน้อยที่สุดคือแม่บ้าน/พ่อบ้านจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 4 มีเหตุผลในการสมัครเข้าร่วมกิจกรรมคือมีความสนใจรับความรู้เพิ่มเติมมากที่สุดจำนวน 33 คนคิดเป็นร้อยละ 66 รองลงมาคือมีความต้องการพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน จำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 26 และน้อยที่สุดคือเป็นผู้กำลังได้รับผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 8 ระดับ

วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน แปรรูปพืชพันธุ์และสมุนไพรในป่าครัวชุมชนจำนวน 6 เมนูได้แก่ไอศกรีมมะขามป้อมน้ำพริกมะขามป้อมหมึกกรอบสมุนไพรขนมบ้าบิ่นลมหวนลูกประคบสมุนไพรและหน่อจืดดองที่เกิดจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน มาแปรรูปเป็นอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านโนนคอยและสร้างรายได้เสริมยกระดับเศรษฐกิจฐานรากผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น มากที่สุด ว่า ความเหมาะสมของพันธุ์พืชที่นำมาส่งเสริมเป็นอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน (ด้านปัจจัยนำเข้า) ($\bar{X} = 4.30$) อยู่ในระดับมากรองลงมาคือ มีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาอาชีพของชุมชน และมีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาอาชีพของชุมชน (ด้านปัจจัยนำเข้า) และความเหมาะสมของสถานที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ (ด้านกระบวนการ) ($\bar{X} = 4.28$) เท่ากัน อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ ก่อนการอบรม ($\bar{X} = 2.48$) อยู่ในระดับน้อย โดยค่าเฉลี่ยในภาพรวม ($\bar{X} = 4.09$) อยู่ในระดับมาก

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีความสนใจฐานการเรียนรู้อาชีพมากที่สุด คือ ไอศกรีมมะขามป้อม จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมา คือ น้ำพริกมะขามป้อม จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และน้อยที่สุด คือ บ้าบิ่นลมหวน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10

3. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องภูมิปัญญาอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านจากแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชน

พบว่า มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด มีสถานภาพเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 รองลงมาคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 และน้อยที่สุด คือ ครู/บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9

ระดับความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม “บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน” ซึ่งเป็นการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเข้ากับสาระการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมการงานอาชีพและเทคโนโลยีและศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และ 2560 ทำให้เกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียนผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น มากที่สุด ว่า ความพึงพอใจต่อกิจกรรมสาดิตและฝึกปฏิบัติการทำบ้าบิ่นลมหวน ($\bar{X} = 4.60$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการสำรวจสมุนไพรในแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.48$) อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือความเหมาะสมของกิจกรรมและการประสานงาน ($\bar{X} = 4.08$) อยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยในภาพรวม ($\bar{X} = 4.33$) อยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้จากผลสรุปการดำเนินงานวิจัยตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยจึงนำเสนอแบบจำลองแนวคิดที่ได้จากการดำเนินโครงการวิจัยสรุปเป็นภาพรวมดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แบบจำลองแนวคิดที่ได้จากการดำเนินโครงการวิจัย

อภิปรายผล

1. การถ่ายทอดองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนบ้านโนนคอยตำบลหนองพลวงอำเภอจักราชจังหวัดนครราชสีมาพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้เป็นผลมาจากการดำเนินงานที่ต่อเนื่องจากงานวิจัยของบุษกร จันท์เทวณูมาสและสุภภัทร ทำสวน (2564) เรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของบ้านโนนคอย ตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมาที่ศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนจากสภาพปัญหาความต้องการและแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วมจึงส่งผลให้ชาวบ้านสนใจเข้าร่วมรับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามบริบทองค์ประกอบกระบวนการและปัจจัยซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของชุมชนนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านจากแหล่งเรียนรู้ได้จริงในการส่งเสริมการสร้างอาชีพให้เกิดรายได้เสริมจากผลผลิตในแหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของกนิษฐา บุญประคองและจุฑารัตน์ ศรารณวงค์ (2562) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้สู่ชุมชนของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริพบว่ามีการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดคัดเลือกประเด็นสำคัญและกำหนดเวลาที่ต้องการในการถ่ายทอดให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมีการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการเรียนรู้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจสามารถนำไปใช้ได้จริงนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิรัชมา วิเชียรปัญญา อรรถจริย์ ณ ตะกั่วทุ่งและพร้อมภาค บึงบัว (2563) ที่ศึกษาเรื่องระบบการจัดการความรู้การวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์ที่พบว่าการจัดทำองค์ความรู้ที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเป็นขั้นตอนที่นักวิจัยหรือผู้ใช้ประโยชน์จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อกำหนดเป้าหมายและประโยชน์ที่ได้จากการนำผลงานวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยการค้นหาผลงานวิจัยที่มี

วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

คุณค่าที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของชุมชนและสังคมแสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัยในเรื่องที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจต่อการรับการถ่ายทอดความรู้

2.การจัดกิจกรรม“ส่งเสริมความรู้และพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านยกระดับเศรษฐกิจฐานราก”พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากได้รับการส่งเสริมอาชีพเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปพืชพันธุ์และสมุนไพรในป่าครัวชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนโนนคอยจำนวน 6 เมฆุได้แก่ไอศกรีมมะขามป้อมน้ำพริกมะขามป้อมหมี่กรอบสมุนไพรขนมบ้าบิ่นลมหวานลูกประคบสมุนไพรและหม้อโจดตองเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านและสร้างรายได้เสริมยกระดับเศรษฐกิจฐานรากจะเห็นได้ว่าเมื่อมีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านภายในชุมชนที่ทุกคนพึงพอใจและเล็งเห็นถึงประโยชน์เป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดการความรู้สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน (2559) ที่ได้นำเสนอแนวคิดของการจัดการความรู้ของชุมชนไว้ว่ากิจกรรมการจัดการความรู้ในชุมชนจะช่วยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เช่นความเป็นอยู่อาชีพเสริมที่สามารถเพิ่มรายได้ส่งผลให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ใครมีสิ่งดีก็นำมาบอกเล่าถ่ายทอดให้แก่กันยิ่งพูดคุยกันมากเท่าไรจะได้รับความรู้มากขึ้นเท่านั้นนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกร เชื้อปุย (2565) ได้ศึกษาเรื่องตัวแบบกระบวนการจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเพาะปลูกบุกในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยพบว่าการจัดการความรู้ต่างๆของทุกคนในชุมชนจะช่วยผลักดันและส่งเสริมให้บุคลากรในชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากความรู้ได้อย่างคุ้มค่าและทำให้เกิดเป็นวิสาหกิจชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตและสร้างให้ชุมชนเติบโตไปพร้อมกันอย่างยั่งยืน

3.การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องภูมิปัญญาอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านจากแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนพบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากการจัดกิจกรรมบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านสามารถเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศิลปะการงานอาชีพและเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ให้แก่โรงเรียนวัดหนองพลวงได้สอดคล้องกับงานวิจัยของอารยา ดาเกลี้ยง (2565) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเรื่องอาหารถิ่นไทยวนตำบลน้ำอ่าง จังหวัดอุดรธานีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการใช้หลักสูตรพบว่าโดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมีความพึงพอใจที่ติดต่อการเรียนรู้ได้ศึกษากับสื่อที่ตรงกับความสนใจหรือเป็นกิจกรรมที่ชื่นชอบของนักเรียนเพราะเป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองนอกจากนี้พิณทกานต์ นิมมานุทย์และเพ็ญพะนอ พ่วงแพ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและต้องการให้พัฒนาหลักสูตรโดยส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจึงแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องและ

วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

เหมาะสมกับการเชื่อมโยงการเรียนรู้ของกลุ่มสาระที่เกี่ยวข้องได้อีกทั้งใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นโดยความร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้านเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นก็ย่อมส่งผลดีและเกิดความพึงพอใจในการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านวิชาการสามารถเป็นแนวทางสำหรับการประยุกต์ใช้และขยายผลไปยังพื้นที่ชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกันและมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามบริบทพื้นที่ที่มีป่าชุมชนที่เกิดจากภูมิปัญญาและทุนทางสังคมที่มีในชุมชนเพื่อบูรณาการกับรายวิชาต่างๆได้ให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน

1.2 ด้านสังคมเป็นแนวทางในการกำหนดแผนกิจกรรมความร่วมมือในชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่เพื่อส่งเสริมการสร้างความมั่นคงทางอาหารจากการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนอย่างต่อเนื่องและเกิดความรักความสามัคคีรู้จักการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชาวบ้านในชุมชนบ้านโนนคอยที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับการส่งเสริมให้เข้าใจถึงการสร้างรายได้เสริมการใช้ประโยชน์จากป่าครัวชุมชนร่วมกันมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น

1.3 ด้านนโยบายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการบูรณาการร่วมกับชุมชนเพื่อการส่งเสริมและกำหนดแผนงานยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นให้เป็นแหล่งอาหารที่ยั่งยืนรวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงการท่องเที่ยวด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านอีกด้วย

1.4 ด้านเศรษฐกิจเป็นแนวทางในการสร้างอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้แก่คนในชุมชนที่ได้รับจากชุดความรู้เรื่องอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านจากแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนเกิดการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ของคนในชุมชนจากการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านอีกทั้งเป็นต้นแบบแนวคิดในการสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตจากป่าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการส่งเสริมการรวบรวมองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านในพื้นที่อื่นที่มีป่าชุมชน

2.2 ควรมีการพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อส่งเสริมการตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาด้านอาหารและสมุนไพรพื้นบ้านที่เป็นอัตลักษณ์จากแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนเป็นเชิงพาณิชย์

วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

บรรณานุกรม

- กนิษฐา บุญประคอง และจุฑารัตน์ ศรารณวงค์. (2562). การจัดการความรู้สู่ชุมชนของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. *ว.บรรณศาสตร์มศว.* 12(1), 1-16.
- จิรัชมา วิเชียรปัญญา, อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง และ พร้อมภัค บึงบัว. (2563). การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ การวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์. *ว.สมาคมนักวิจัย.* 25(1), 532-549.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ณัฐกร เชื้อปุย. (2565). *ตัวแบบกระบวนการจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน เพาะปลูกบุกในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย*. [วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล].
- บุษกร จันทร์เทวนุมาส และสุภภัทร ทำสวน. (2564). *รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวชุมชนแบบมีส่วนร่วม ของบ้านโนนคอยตำบลหนองพลวง อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา* (รายงานผลการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์. (2555). *การออกแบบการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิณฑกานต์ นิมนานุทย์และเพ็ญพะนอ พ่วงแพ. (2565). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *ครุศาสตร์สาร.* 16(1), น. 201-213. สืบค้น 8 ตุลาคม 2566. <https://edujournal.bsru.ac.th/download-file/media/2379>
- สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2559). *คู่มือการจัดการความรู้ของชุมชน*. สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน.
- อารยา ดาเกลี้ยง. (2565). *การพัฒนาหลักสูตรเรื่อง อาหารถิ่นไทยวน ตำบลน้ำอ่าง จังหวัดอุดรดิติต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิติต์].